

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYANING RIVOJLANISH TARIXI

Yuldashova Go'zal Kamiljon qizi

Nukus DPI Boshlang'ich ta'lim fakulteti talabasi

Annotatsiya: O'qitish - bu jamiyat taraqqiyoti uchun samarali pedagogning faoliyati yakunlanishi bilan darhol ko'rinmasa ham har qanday boshqa faoliyat kabi ishlab chiqarish faoliyatidir.

Kalit so'zlar: pedagogika tarixi, o'qish, kadrlar tayyorlash.

Pedagogika fani tarixidan ko'rinib turibdiki o'qitish va kadrlar tayyorlashning yanada mukammal metodlarini va usullarini izlash doimiy davom etib kelgan.

O'qitish - bu jamiyat taraqqiyoti uchun samarali pedagogning faoliyati yakunlanishi bilan darhol ko'rinmasa ham har qanday boshqa faoliyat kabi ishlab chiqarish faoliyatidir.

Jamiyat tarixida iqtisodiy davrlar faqatgina nimalar ishlab chiqarilishi, kim tomonidan qancha ishlab chiqarilishi, mehnatning qaysi vositalari bilan ishlab chiqarilishiga qarab farq qilmaydi.

Ana shu nuqtai nazardan biz ijtimoiy tarixda mavjud bo'lgan "pedagogik rivojlanish davri" larni ko'rib chiqamiz.

I. **Individual** pedagog, qo'l bilan ishlaydigan pedagogning pedagogik faoliyati davri (qadimgi davrlardan boshlab XVII asrgacha);

II. **Yozuv kitobi** davri (XVII asrdan hozirgi davrgacha);

III. **Audiovizual** vositalar davri (XX asrning 50 yillari);

IV. **O'qitishni boshqarishni avtomatlashtirish** oddiy vositalari davri (XX asrning 70 yillari);

V. **Zamonaviy hisoblash mashinalari** asosida ta'limni boshqarishni avtomatlashtirishda adaptiv vositalar davri (XX asr oxiri komp'yuterda o'qitish).

Dastlab XX asrning 20 yillarida "Pedagogik texnologiya" termini birinchi bor pedagogika bo'yicha asrlarda tilga olingan. Shu vaqtning o'zida yana bir boshqa – "pedagogik texnika" termini ham tarqaldi. U pedagogik entsiklopediyada 30 yillarda o'quv mashg'ulotlarini aniq va samarali tashkil etishga qaratilgan uslublar va vositalar sifatida ifodalangan.

Bu tushuncha 1940 yillardan 50-yillar o'rtasigacha "ta'lim texnologiyasi" deb qo'llanilib, o'quv jarayonida **audiovizual texnika vositalaridan foydalanishni** ifoda qilgan.

60- yillar o'rtalarida bu tushunchaning mazmuni chet ellarda pedagogik nashrlarda va xalqaro konferensiyalarda keng muhokama etildi, natijada ushbu

sohada turli mamlakatlarda (AQSH, Angliya, Yaponiya, Frantsiya, Italiya, Vengriya) uni talqin qilishning ikki yo'nalishi belgilandi.

Birinchi yo'nalish tarafdorlari texnik vositalar va dasturlashtirilgan o'qitish vositalarini qo'llash zarurligini ta'kidladilar.

Ikkinchi yo'nalish tarafdorlari esa o'quv jarayonini tashkil etish samaradorligini oshirish va pedagogik g'oyalarni texnikaning keskin rivojlanishidan ortda qolishini yo'qotishni muhim deb hisobladilar. Shunday qilib **1-yo'nalish "o'qitishda texnik vositalar"** sifatida belgilandi, **2-yo'nalish "o'qitish texnologiyasi"** yoki **"o'quv jarayoni texnologiyasi"** sifatida belgilandi.

70-yillarning boshlarida turli xildagi uskunalarini va o'quv vositalarini modernizatsiyalashtirish zarurligi anglab yetildi. Bularsiz o'qitishning sifatligi va samaradorligiga erishib bo'lmas edi. Keyinchalik bu muammo bilan ixtisoslashtirilgan tashkilotlar va markazlar shug'ullana boshladi.

AQSHda 1971 yil – "Pedagogik kommunikatsiyalar va texnologiyalar bo'yicha AQSH Assotsiatsiyasi" tuzildi. Hozirgi kunda mamlakat bo'ylab va Kanadada bu kengashning 50 ta filiallari ish olib bormoqda. AQSHda 1961 yilda "Pedagogik texnologiya" jurnali (Educational Technology), 1971 yilda esa – "Audiovizual o'qitish" jurnali nashr etila boshlandi.

Angliyada 1967 yil – Pedagogik texnologiya bo'yicha Milliy kengash, 1964 yildan boshlab "Pedagogik texnologiya va o'qitishni dasturlashtirish" [jurnalini](#), 1971 yilda "Pedagogik texnologiya" jurnalini nashr eta boshladi.

Yaponiyada - Pedagogik texnologiyalar muammolari bilan 4 ta ilmiy tashkilotlar shug'ullanadi. 1967 yilda "Pedagogik texnologiyalar bo'yicha Milliy kengash" [tashkil etildi](#), uning filiallari 22 ta davlat universitetlarida joylashtirilgan. 1965 yildan boshlab Yapon tilida har uch oyda "Pedagogik texnologiya" jurnali va ingliz tilida yiliga ikki marta "Pedagogik texnologiyalar sohasida tadqiqotlar" jurnali nashr etildi. Yaqinda "Pedagogik texnologiyalar bo'yicha umumiyapon Markaziy kengashi" tashkil etildi, u muammolar bo'yicha xalqaro aloqalar o'rnatish bilan ham shug'ullanadi.

Italiyada – 1971 yili pedagogik texnologiyalar bo'yicha Milliy markaz tashkil etildi va "Pedagogik texnologiyalar" jurnali nashr etiladi.

Vengriyada – 1973 yili o'qitish texnologiyasi Davlat Markazi tashkil etildi.

O'qitish texnologiyasi bo'yicha Xalqaro seminarda (Budapesht, 1977) olim S.G.Shapovalenko o'qitish jarayonining uchta texnologik printsiplarini ko'rsatdi:

1. Bilim va texnikani mukammal egallash.
2. Audiovizual materiallari fondi bilan tanishish.

3. Ulardan samarali foydalanish metodikasini bilish, shu jumladan ijodiy yondashishi rivojlanishi ham.

Vengriya olimi L.Salai “o’qitish texnologiyasi” tushunchasiga rejalashtirish, maqsadlarni tahlil qilish, o’quv tarbiyaviy ishlar jarayonini ilmiy tashkil etish, samaradorligini oshirish maqsadida eng muhim vosita va materiallarni tanlashni kiritib o’qitish jarayonini tashkil etuvchilarni doirasini ancha kengaytirdi. XX asrning 80-yillarida zamonaviy pedagogik jarayonni, pedagogik texnologiyaning mohiyatini yanada chuqurroq anglab yetishga urinishlar davom etdi.

Rossiya XX asrning 90- yillarida pedagogik texnologiyalar bo’yicha Markaz tashkil etildi, “Maktab texnologiyasi”, “Ta’limda innovatsiyalar” jurnallari nashr etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Мусурмонова, О., & Курбаниязова, З. К. (2018). Инновационные образовательные технологии и педагогическая компетентность.
2. Курбаниязова, З. К. (2023). ПЕДАГОГИК ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШДА ПЕДАГОГИК ВАЗИЯТЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ: Курбаниязова Замира Калбаевна. Нукус давлат педагогика институти, педагогика фанлари доктори, доцент. Образование и инновационные исследования международный научно- методический журнал, (8), 152-155.
3. Kalbaevna, K. Z. (2022). INTEGRATED EDUCATION AS A MEANS OF DEVELOPING SOCIAL-PEDAGOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS. International Journal of Early Childhood Special Education, 14(7).
4. Замира, К. К. (2022). ТАЪЛИМНИНГ СИФАТИНИ ОШИРИШДА РИСКЛАР МУАММОСИ. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(4), 4-10.
5. Kurbaniyazova, Z. K. (2021). The role of social pedagogy in the professional training of future teachers. World Bulletin of Social Sciences, 4(11), 23-26.
6. Kurbaniyazova, Z. (2021). PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR SOCIAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITIES. Central Asian Problems of Modern Science and Education, 2021(3), 92-105.
7. Kalbaevna, K. Z. (2021). Social and Pedagogical Competency as an Important Component of Professional Training of Future Teachers. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 1241-1245.
8. Ibraymova, Z., & Kurbaniyazova, S. (2021). EFFECTIVE WAYS OF TEACHING THE WORKS OF KARAKALPAK WRITERS IN ENGLISH CLASSES. Science and Society, 2020(4), 60-63.
9. Kalbaevna, K. Z. SOME METHODOLOGICAL ISSUES OF PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR EDUCATIONAL ACTIVITIES ON THE BASIS OF COMPETENT APPROACH.

10. Kurbaniyazova, Z. K. HEALTHY LIFE STYLE-THE PLEDGE OF THE NATION'S WELFARE.
11. Kurbanmuratovna, G. O. (2018). ABOUT THE COMPOSITE FEATURES OF THE TRILATERAL ART FORMS IN MODERN UZBEK, TURKMEN AND KARAKALPAK POETRY. ANGLISTICUM. Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies, 7(9), 27-33.
12. Gaylieva, O. (2021). Literary Traditions of Mahtimkuli in Modern Turkish Poetry. Psychology and education, 58(2), 390-393.
13. Dauletbayevich, A. S. (2021). The Expression of the Symbolic Phrases" to Think. Uzbek-Karakalpak Literary Text. International Journal on Integrated Education, 4(10), 57-58.
14. Dauletbaevich, A. K. (2022). THE COMPARATIVE VIEW OF RELIGIOUS AND SECULAR THINKING IN THE SYSTEM OF IMAGES. American Journal of Interdisciplinary Research and Development, 9, 316-321.
15. Abdullaev, K. D. (2021). Artistic and aesthetic function of chronotops in the structure of the novel. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(3), 1173-1179.
16. Dauletbaevich, A. X. (2023). THE ARTISTIC INTERPRETATION OF FEMALE PSYCHOLOGY IN THE NOVEL. Gospodarka i Innowacje., 41, 117-122.

